

Dubrovački vlastelin Ivan Gundulić

PRVI TEKST

- Pročitajte ulomak iz životopisa Ivana Gundulića, a zatim odgovorite na pitanja.

GUNDULIĆ, Ivan (Gondola, Plavčić, Plavković; Dživo, Giovanni, Johannes), pjesnik (Dubrovnik, 9. I. 1589 – Dubrovnik, 8. XII. 1638). Potekao iz vlastelinske obitelji; otac Frano Dživov bio je trgovac i dužnosnik u upravi Republike. Prezimena Plavčić i Plavković, koja se također javljaju uz Gundulićevo ime, rezultat su sećentističke mode prevođenja prezimena talijanskog odn. latinskog korijena. Nadimak Mačica dobio je pjesnik u mladosti, a ostao je i njegovim sinovima. Rodio se u palači u ulici Lučarica. Kada je napunio tri godine, brigu o njemu otac je povjerio skrbnicima, vjerojatno želeći izbjegnuti siromaštvo. Školovao se samo u Dubrovniku, završio je humanističku gimnaziju, a profesori su mu bili latinski pjesnik i prevoditelj Petar Palikuća i Talijan Camillo Camilli. Mogao je slušati i predavanja isusovaca S. Muzija, R. Ricasolija i B. Kašića, koji su nakon 1604, kada su utemeljili rezidenciju, u nekoliko navrata držali predavanja o poeziji i retorici u književnoj akademiji (Accademia di belle lettere). U Veliko vijeće ulazi 1608. te redovito obnaša dužnosti u upravnoj i sudskoj vlasti; 1615. i 1619. knez u Konavlima, 1634. izabran u Senat, neposredno pred smrt 1638. i u Malo vijeće. Često je izostajao sa sjednica upravnih tijela pa su mu izricane, a potom i opraštane, novčane kazne. Poslije majčine smrti 1627. pripala su mu imanja u Konavlima, u Župi i na Mljetu, kuće u Dubrovniku (u Širokoj, Rudanovoj i Grbinoj ulici). Kao »izvrstan pjesnik« postao je članom Akademije ispraznih (degli Oziosi) u Napulju. Pokopan je u obiteljskoj grobnici ispred velikog oltara u franjevačkoj crkvi. – G. je cijeli život proveo u rodnom gradu, u doba katoličke obnove. Kao mladić vjerojatno je posjećivao kuću N. Gučetića, pisca filozofskih i estetičkih dijaloga, utemeljenih na koncepcijama neoplatonizma.

(<http://hbl.lzmk.hr>)

IZ RJEČNIKA

sećentističko – odnosi se na talijansku umjetnost 17. st.

neoplatonizam – obnavljanje Platonova učenja

1. Što je tema priloženoga teksta? Zaokružite slovo ispred točnoga odgovora.

- a) Gundulićeva mladost i školovanje
- b) Gundulićeva književna djelatnost
- c) Gundulićev životopis i društveni status

2. Što vam pjesnikov nadimak Mačica govori o njegovu karakteru ili izgledu? Zaokružite slovo ispred točnog odgovora.

- a) borbenost
- b) nježnost
- c) mačizam

3. Zašto je prema tvrdnji u tekstu otac Ivana Gundulića prepustio brigu o sinu skrbnicima?

4. Zaključite na temelju teksta što je utjecalo na svjetonazor Ivana Gundulića. Zaokružite slovo ispred točnog odgovora.

- a) renesansni i isusovački svjetonazor
- b) svjetonazor katoličke obnove i humanistički svjetonazor
- c) katolički i antički svjetonazor

5. Potvrdite ili zaniječite tvrdnje zaokruživanjem odgovora DA ili NE. Ispravite netočne tvrdne.

a) Ivan Gundulić bio je knezom Dubrovačke Republike.	DA – NE
b) Ivan Gundulić bio je član Velikoga vijeća.	DA – NE
c) Ivan Gundulić nije bio knez u Konavlima.	DA – NE

6. Na temelju kojega argumenta iz teksta možete zaključiti da je Ivan Gundulić bio poznat izvan Dubrovnika?

DRUGI TEKST

- Pročitajte tekst, a zatim odgovorite na pitanja.

Potkraj 1358. kneževska je služba pojednostavnjena tako da je svaki od trojice kneževa obnašao dužnost tijekom mjesec dana u kontinuitetu, što se pokazalo praktičnijim i omogućilo je prijenos nekih ovlasti, među ostalim i imenovanje poklisara i vođenje dubr. diplomacije kroz Malo vijeće. Otada pa do propasti Dubrovačke Republike svaki je izabrani knez obnašao dužnost u trajanju od mjesec dana. Kratkoća mandata bila je u to doba iznimka, jer su se u Veneciji i Genovi duždevi birali doživotno, dok je u Firenci uveden kratkotrajni mandat gonfalonjera, državnoga poglavara, od mjesec dana, po uzoru na Dubrovnik, tek potkraj XV. st. Kratotrajnim mandatom htjelo se onemogućiti korupciju i stjecanje prevelike moći jedne osobe. Budući da je knez po staležu pripadao dubr. vlasteli i bio član Maloga vijeća, njegovo je vođenje egzekutive, tj. dubr. Kancelarije, ovisilo o kolektivnim odlukama Senata. Ovlasti kneza bile su ponajprije ceremonijalne i dolazile su najviše do izražaja u gradskim i vjerskim svetkovinama, gradskoj *festi* i procesijama, kao i prigodom primanja inoz. poslanika i diplomata. No njegovi su prerogativi obuhvaćali i važnu ulogu predlaganja dnevnog reda i sazivanja Senata i Velikog vijeća, tako da je o njemu ovisio prioritet odvijanja drž. poslova u kratkom razdoblju u kojem je obnašao vlast. Za vrijeme obavljanja dužnosti stanovao je u Kneževu dvoru, odvojen od obitelji, što se smatralo dobrim običajem kojim se onemogućuje utjecaj obiteljskih interesa na javne poslove, u skladu s maksimumom isklesanom na dovratku ulaznog portala: *Obliti privatorum publica curate* (Zaboravite na privatno, brinite se o javnom).

(<https://leksikon.muzej-marindrzic.eu>)

1. Povežite manje poznate riječi s njihovim značenjem.

1. poklisar	A. mudra izreka
2. gonfalonjer	B. glavni ulaz
3. prerogativ	C. posebno pravo osobe na visokom položaju
4. portal	D. nosilac ratne zastave, zapovjednik
5. maksima	E. diplomatski predstavnik

2. Što je središnja tema priloženoga teksta? Zaokružite slovo ispred točnog odgovora.

- a) život kneza
- b) izbor kneza
- c) ovlasti kneza

3. Na temelju teksta zaključite u čemu je razlika između ovlasti kneza u Dubrovniku od one u Firenzi i Genovi. Zaokružite slovo ispred točnog odgovora.

- a) Knez u Dubrovniku ima ceremonijale ovlasti.
- b) Knez u Dubrovniku obnaša dužnost tijekom mjesec dana.
- c) U Firenzi i Genovi biraju gonfalonjera.

4. Što se u Dubrovačkoj Republici željelo postići kratkotrajnim mandatom kneza? Zaokružite slovo ispred točnog odgovora.

- a) demokratičnost
- b) stjecanje položaja
- c) zatiranje korupcije

5. Iz kojega se državnoga tijela birao knez?

- a) Malo vijeće
- b) Senat
- c) državno plemstvo

6. Kako je maksima *Zaboravite privatno, brinite se o javnom* bila provedena u praksi?

7. Što na temelju mandata kneza i načina njegova života možete zaključiti o sklonostima dubrovačke vlastele toga vremena?
